

FORVM

Acta Juridica et Politica

A Szegedi Tudományegyetem jogász professzorai I.

X. évfolyam

1. szám

SZEGED
2020

Redigunt:

TAMÁS ANTAL, ZSUZSANNA JUHÁSZ, KRISZTINA RÚZS MOLNÁR,
ZSOLT SZOMORA, NORBERT VARGA

Collegium scientiae actorum:

ATTILA BADÓ, MÁRTA DEZSŐ, ZSUZSANNA FEJES, KLÁRA GELLÉN,
ATTILA HARMATHY, JÓZSEF LICHTENSTEIN, BARNA MEZEY,
LÁSZLÓ NÁNÁSI, GÁBOR ROKOLYA, ARNDT SINN, BÉLA SZABÓ,
ISTVÁN SZABÓ, GERHARD THÜR

Redigit

MÁRIA HOMOKI-NAGY

Nota

FORVM Szeged

Szerkesztőbizottság:

ANTAL TAMÁS, JUHÁSZ ZSUZSANNA, RÚZS MOLNÁR KRISZTINA,
SZOMORA ZSOLT, VARGA NORBERT

A folyóirat tudományos testülete:

BADÓ ATTILA, DEZSŐ MÁRTA, FEJES ZSUZSANNA, GELLÉN KLÁRA,
HARMATHY ATTILA, LICHTENSTEIN JÓZSEF, MEZEY BARNA,
NÁNÁSI LÁSZLÓ, ROKOLYA GÁBOR, SINN ARNDT, SZABÓ BÉLA,
SZABÓ ISTVÁN, THÜR GERHARD

Lektor

SZABÓ BÉLA

Főszerkesztő

HOMOKI-NAGY MÁRIA

Szerkesztők

GÖRÖG MÁRTA – HOMOKI-NAGY MÁRIA – VARGA NORBERT

Műszaki szerkesztő

MARVANEK JUDIT

Felelős kiadó

GÖRÖG MÁRTA

dékán

Kiadványunk rövidítése

FORVM Szeged

ISSN 0324-6523 Acta Universitatis Szegediensis
ISSN 2063-2525 FORVM Acta Juridica et Politica

A kötet az Igazságügyi Minisztérium jogászképzés színvonalának emelését célzó programja
keretében valósult meg.

TARTALOMJEGYZÉK

<i>ELŐSZÓ</i>	5
BALÁS P. ELEMÉR	
<i>SCHULTZ MÁRTON</i>	7
BALÁSFALVI KISS ALBERT	
<i>ÁRKOSSY LILLA</i>	21
BERDE ÁRON	
<i>KOVÁCS PÉTER</i>	33
BIBÓ ISTVÁN	
<i>RÉVÉSZ BÉLA</i>	47
BOCHKOR MIHÁLY	
<i>ÁMÁN ILDIKÓ</i>	77
BOÉR ELEK	
<i>SIKET JUDIT</i>	91
BÓNIS GYÖRGY	
<i>BALOGH ELEMÉR</i>	107
BUZA LÁSZLÓ	
<i>BLUTMAN LÁSZLÓ – KERTÉSZNÉ VÁRADI SZILVIA</i>	127
CONCHA GYÓZÓ	
<i>ANTAL TAMÁS</i>	141
CSEKEY ISTVÁN	
<i>ANTAL TAMÁS – RUSZOLY JÓZSEF</i>	155
CSIKY VITOR	
<i>TAMÁSI ANNA ÉVA</i>	169
DEZSÓ GYULA	
<i>TÓKEY BALÁZS</i>	183
EREKY ISTVÁN	
<i>PÉTERVÁRI MÁTÉ</i>	197
FONYÓ ANTAL	
<i>MOLNÁR ERZSÉBET</i>	213
GROSSCHMID BÉNI	
<i>GÖRÖG MÁRTA</i>	227
HALLER KÁROLY	
<i>HOMOKI-NAGY MÁRIA</i>	241
HELLE KÁROLY	
<i>[DIÓSZEGI] SZABÓ PÁL</i>	261
HELLER ERIK	
<i>NÉMETH GYÖRGY ATTILA</i>	279
HORVÁTH BARNA	
<i>NAGY ZSOLT</i>	301
IVÁNYI BÉLA	
<i>ÁMÁN ILDIKÓ</i>	319
JANCSÓ GYÖRGY	
<i>SZABÓ IMRE</i>	333
JENEI VIKTOR	
<i>SZALAI ANIKÓ – SZIEBIG ORSOLYA JOHANNA</i>	343
KISS MÓR	
<i>[DIÓSZEGI] SZABÓ PÁL</i>	357
KLUPATHY ANTAL	
<i>VARGA NORBERT</i>	371
KOLOSVÁRY SÁNDOR	
<i>ÁMÁN ILDIKÓ</i>	385

KOLOSVÁRY BÁLINT <i>FARKAS CSABA</i>	399
KOSUTÁNY IGNÁC <i>TAMÁSI ANNA ÉVA</i>	409
KOVÁTS FERENC <i>GYÉMÁNT RICHÁRD</i>	421
KUNCZ ÖDÖN <i>VARGA NORBERT</i>	435
LAKY DEZSÓ <i>GYÉMÁNT RICHÁRD</i>	449
LUKÁTS ADOLF <i>HUSSEIN JASMINE</i>	463
MARTONYI JÁNOS <i>SIKET JUDIT</i>	477
MENYHÁRTH GÁSPÁR <i>HOMOKI-NAGY MÁRIA</i>	493
MOÓR GYULA <i>MOLNÁR ANDRÁS</i>	513
ÓVÁRI KELEMEN <i>PÉTERVÁRI MÁTÉ</i>	531
PLÓSZ SÁNDOR <i>SZIVÓS KRISTÓF</i>	551
PÓLAY ELEMÉR <i>JAKAB ÉVA</i>	569
POLNER ÖDÖN <i>KISS BARNABÁS</i>	587
SCHNELLER KÁROLY <i>GYÉMÁNT RICHÁRD</i>	607
SCHULTHEISZ EMIL <i>NAGY FERENC</i>	619
SOMLÓ BÓDOG <i>MEZEI PÉTER</i>	639
SURÁNYI-UNGER TIVADAR <i>GYÉMÁNT RICHÁRD</i>	653
SZABÓ JÓZSEF <i>BADÓ ATTILA</i>	667
SZANDTNER PÁL <i>RÉVÉSZ BÉLA</i>	687
SZÁSZY ISTVÁN <i>KAPRINAY ZSÓFIA</i>	705
SZEMÉLYI KÁLMÁN <i>POZSONYI NORBERT</i>	719
SZÉKELY ISTVÁN <i>BALOGH ELEMÉR</i>	733
TÓTH KÁROLY <i>PÁKOZDI ZITA</i>	747
VERSEGI NAGY FERENC <i>LABAN CZ ANDREA</i>	759
WERNER REZSÓ RUDOLF <i>ORMÁNDI KRISTÓF</i>	773
ZEHERY LAJOS <i>HUSSEIN JASMINE</i>	787

ELŐSZÓ

A szegedi jogásztársadalom tagjának lenni lényegünket meghatározó, mélyen bennünk rejülő életérzés.

Büszkék vagyunk intézményi múltunkra, közösségünk erejére, az itt felhalmozott tudásra, tapasztalatra. A kar tudománytörténeti professzori kötetsorozat megalkotását határozta el, melynek első, 1945 előtt működő professzorainkra emlékező, az 1921-es első szegedi tanév kerek évfordulóját ünneplő emlékkötetét tartja kezében az olvasó.

Szeged városa már 1790-től vágyott saját felsőoktatási intézményre, melyet a történelem vihara hozott el városunkba. A kolozsvári egyetemet nem az egyének kívánsága szerint, hanem a köz érdekét szem előtt tartva helyezték el, s az a hely, ahova az ország érdeke az egyetem elhelyezését kívánta, legelsősorban Szeged volt.

Emlékkötetünk célkitűzése kettős: tisztelni professzoraink előtt, illetve a több mint hét évtizednyi egyetemtörténeti időszakon átívelő professzori életutakon keresztül láttatni karunk múltját, gondolkodásunk gyökerét. Emlékkötetünk professzoraink tudományos munkássága, legfontosabb tudományos műveinek bibliográfiai adatai mellett rövid életrajzi áttekintést is nyújt egységes szerkesztői elvek mentén, mely törekvés egyedülálló mind tartalmában, mind pedig terjedelmében.

A kolozsvári / szegedi jogi kar 1945 előtti professzorainak tudományos munkássága mellett büszkék vagyunk professzoraink emberi nagyságára, értékrendjére, elhivatottságára, a tudomány, a haza és a jogi kari közösség iránti elkötelezettségére. Példájuk, tetteik készítenek bennünket a folytonos megújulásra. Identitásunk és jövőnk is itt gyökerezik, hiszen „a végcél: az igazságérzetet magunkban öntudatra ébreszteni, kiművelni. Tanulni nem azért, hogy tudjuk a jogtételeket, hanem hogy érezzük az igazságot, ezzel második érvünkkel tegyük azt, ami inter virtualens summum bonum: vagyis a justitiam. Minden jogtanulás helyes végcélja csak az lehet, hogy magunkat gyakoroljuk az igazságban. Nem a törvény, nem a jogtudomány az, ami az emberiségek díszje. Sőt ezek épp úgy lehetnek átkai, mind áldásai. Ami e téren egyedüli díszje: az a jog eszméjéért lelkesedő, igazságos ember.” (Grosschmid Béni)

Schneller István prorektor – a még Kolozsváron lévő Kolosváry Bálint nevében – az 1921. október 9-én, vasárnap megtartott ünnepélyes tanévnyitón az alábbi szavak kíséretében nyújtotta át az új rektori láncot Menyhárt Gáspárnak: „ne felejtkezzék meg a kolozsvári egyetem tradíciójáról”. Fogadjuk, mi sem feledkezünk meg a kolozsvári / szegedi jogi fakultás tradíciójáról!

Kellemes olvasást kívánva,

Görög Márta
Dékán

PÉTERVÁRI MÁTÉ

EREKY ISTVÁN

(1876–1943)

I. Életrajz

„De ezen felül még oly körülményre kell felhívnom a szíves figyelmedet: az én szaktárgyam nem alkotmányjog, hanem közigazgatási és pénzügyi jog.”¹

Kiterjedt jogtudományi munkásság a közigazgatási joggal a célkeresztben

Ereký István a 20. század első felének a Magyar Tudományos Akadémia által rendes tagsággal elismert közigazgatási jogtudósa, akinek érdeklődési köre számtalan jogterületre kiterjedt, ugyanis pályája elején magánjoggal foglalkozott, tanított büntető perjogot, publikált alkotmányjogi témákban, hozzászólt az egyetemi oktatás reformjához, a jogtörténeti témájú írásainak a száma pedig meghaladja a korszak néhány jogtörténészének irodalmi munkásságát is. E sokoldalúságára utal a fentebbi idézet is, mivel fennmaradt levelében egy felkérés kapcsán emlékeztette arra Szekfü Gyulát, hogy alapjában véve a közigazgatás diszciplináját vallja a magáénak. A Horthy-korszak kiemelkedő történésze azonban nem kárhoztatható amiatt, hogy alkotmányjogi témára kérte fel a szerzőt, hiszen Ereký életútját és publikációit látva inkább tűnik „mindenevőnek.”

Életútjának tanulmányozása során egy, az egyetemi pálya irányában végsőkig elkötelezett személy ismerhető meg, aki rendkívüli elszántságának köszönhetően kerülhetett a szegedi egyetemre. A magyar történelem viharos évtizedeinek lenyomata is nyomon követhető karrierjének alakulásán. A jogászprofesszor ugyanis a trianoni békekötés következtében költözött a Dél-Alföldre és válhatott az egyetem első szegedi korszakának meghatározó alakjává.

Ereki (Wittmann) István és dukai Takáts Veronika négy fiúgyermeke közül Ereký István a legidősebbként jött világra 1876. december 26-án Esztergomban. Az édesapja 1893-ig a Wittmann vezetéknevet viselte, amelyet ekkor Ereki-re változtattak.² A család-

---

¹ OSZK Kézirattár Fond 7/469.

² udapesti Közlöny XXVII. évf. 279. sz. 1. p. SZENTIVÁNYI 1895, 67. p. A névváltoztatásról szóló leírásban Ereki-ként szerepel a családnév, de Ereký István már 1893-ban úgy tűnik, hogy y-nal használta. Szerkesztői üzene-

fenntartó állami tisztségeket töltött be 1873-tól katonai szolgálatát követően, így először az esztergomi királyi törvénytudás-főosztályvezetőjeként,³ majd 1874-től szintén Esztergomban,⁴ 1882-től pedig Sümegen postamesterként.⁵ A két legidősebb fiú pályája egyetemi oktatóként teljedhetett ki, ugyanis *Ereký* István mellett öccsét, Károlyt is a tudományos kutatás vonzotta, így a biotechnológia tudományágának egyik hazai megteremtője lett.⁶ Később azonban a politikában is „megmártózott”, a Friedrich-kormány közlelendmezési minisztere, majd országgyűlési képviselő lett.

Közéiskolai éveit *Ereký* István Sümegen és Székesfehérvárott töltötte, amely idő alatt rendkívüli nyelvtudásra tett szert, amelyet bizonyít, hogy már közéiskolás korában versfordításai jelentek meg francia nyelvből.⁷ Ezt követően 1894-től jogot hallgatott a Budapesti Királyi Magyar Tudományegyetemen,⁸ ahol 1898-ban szerzett állam- és jogtudományi diplomát. Egyetemi éve alatt az 1896/97. tanévet a bécsi egyetemen töltötte.⁹ Tanulmányai befejezését követően rövid ideig ügyvédjelölt volt, majd joggyakornokként a Budapesti Büntető Járásbíróságnál alkalmazták 1898 novemberétől.¹⁰ 1900 májusában innen nevezték ki a Rétsági Királyi Járásbírósághoz aljegyzővé *Ereký*t,¹¹ akit 1901 novemberében helyeztek át a Kalocsai Királyi Törvénytudásához az aljegyzői beosztását megtartva.¹² A Sümegi Királyi Járásbíróságra 1902 szeptemberében került szintén az aljegyzői teendők ellátása céljából,¹³ ahol 1903 augusztusában léptették elő jegyzővé.¹⁴ Ezt követően még a Györi Királyi Ítéltábla tanácsjegyzői pozícióját is betölthette.¹⁵

Az első tudományos műve 1903-ban jelent meg a magánjog témakörében, így már több helyen is felmerülhetett a neve a megüresedő oktatói helyek kapcsán,¹⁶ míg végül a jogi kari egyhangú jelölését követően az Eperjesi Evangélikus Jogakadémia igazgatóválasztmánya 27 jelölt közül ideiglenesen a közgazgatási jog és a statisztika rendkívüli

tek. Ország-Világ XIV. évf. 44. sz. 716. p. A névváltoztatásukat a fejét politikai pályára adó testvér kapcsán gúny tárgyává is tette a korabeli élclap. „Ereki Károly megszólítja Berki Gyulát:

– Te Gyula, hogy van az, hogy te i-vel írod a nevedet, pedig úgy tudom, nemes vagy.

– Igazad van, Károly! Már az úkapám is nemes volt és az is i-vel írta a nevét. De hogy van az, hogy te y-nal írod, pedig az édesapád még n-nel írta.” (A t. nemzetgyűlés folyosójáról. Borsszem Jankó LIV. évf. 2762. sz. 6. p.)

³ Budapesti Közlöny VII. évf. 85. sz. 707. p. Magyarország tiszti czim- és névtára 1874, 212. p.

⁴ Postai Rendeleték Tára VIII. évf. 17. sz. 72. p. Magyarország tiszti czim- és névtára 1875, 277. p. Magyarország tiszti czim- és névtára 1879, 253. p.

⁵ Postai Rendeleték Tára XVI. évf. 3. sz. 15. p. Magyarország tiszti czim- és névtára 1884, 197. p. Magyarország tiszti czim- és névtára 1887, 241. p.

⁶ FÁRI – KRALOVÁNSZKY 2004, 240–268. pp. KOI 2018, 1. p.

⁷ HUGO VIKTOR: *Elise*. (ford. EREKY István) Ország-Világ XV. évf. 7. sz. 114. p. HUGO VIKTOR: *Dal*. (ford. EREKY István) Ország-Világ XV. évf. 22. sz. 373. p.

⁸ *A Budapesti Királyi Magyar Tudomány-Egyetem almanachja MDCCCXCIV-XCV. tanévre*. 1895, 84. p. *A Budapesti Királyi Magyar Tudomány-Egyetem almanachja MDCCCXCV-XCVI. tanévre*. 1896, 87. p.

⁹ *A Budapesti Királyi Magyar Tudomány-Egyetem almanachja MDCCCXCVII-XCVIII. tanévre*. 1898, 94. p. KOI 2018, 2. p.

¹⁰ Budapesti Közlöny XXXII. évf. 266. sz. 1. p. Magyarország tiszti czim- és névtára 1889, 657. p.

¹¹ Budapesti Közlöny XXXIV. évf. 112. sz. 1. p.

¹² Budapesti Közlöny XXXV. évf. 256. sz. 1. p.

¹³ Budapesti Közlöny XXXVI. évf. 209. sz. 1. p.

¹⁴ Budapesti Közlöny XXXVII. évf. 177. sz. 1. p.

¹⁵ *Új jogakadémiai tanár*. Budapesti Napló IX. évf. 244. sz. 4. p.

¹⁶ *Jogtanár jelölés*. Kecskeméti Ellenőr III. évf. 82. sz. 4. p.

tanárává választotta 1904 szeptemberében.¹⁷ Egy évre rá véglegesítették a pozícióban,¹⁸ majd 1906-ban nyilvános rendes tanárnak választották.¹⁹ 1908-ban szerezte meg a magántanári habilitációt magyar közigazgatási jogból alma materében, a Budapesti Királyi Magyar Tudományegyetemen, amelyet 1909 elején hagyott jóvá a vallás- és közoktatásügyi miniszter.²⁰ A *Jogbölcsélet*, a *Magyar közigazgatási jog* és a *Magyar állam statisztikája, tekintettel Ausztriára* című tantárgyakat tanította,²¹ amelyek mellett néhány szemeszter erejéig közigazgatási jogi szemináriumot is tartott,²² valamint a hadügyi közigazgatásról, az új véderőtörvényről és a kivándorlásról adott elő speciális kollégiumként.²³ Magyar büntető perjogot is tanított az 1912/1913. tanévtől főkéllégium keretében.²⁴ A jogakadémiák célja az egyetemenél alacsonyabb szintű, a hangsúlyt a gyakorlatra helyező jogi oktatás biztosítása volt,²⁵ amelyek közül a hallgatók létszámát tekintve kiemelkedett az eperjesi.²⁶

Ereky karrierjének felfelé ívelését mutatja, hogy *Concha* Győző közbenjárásának köszönhetően 1910 januárjától Angliába, azon belül is Londonba mehetett egy éves tanulmányútra a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium megbízásából,²⁷ ahol a helyi közigazgatási és a versenyvizsga-rendszert tanulmányozta.²⁸ Tanulmányútjáról visszatérve 1910. december 18-án vette feleségül Petracsek Erzsébetet, akivel később közös gyermekük is született.²⁹

Ereky 1914 márciusában értesült arról, hogy Debrecenben és Pozsonyban összesen 22 jogi tanszék betöltésére írtak ki pályázatot, amelynek benyújtási határideje március 31-e. Több tanszékre is lehetett egyszerre pályázatot benyújtani, így azt tervezte, hogy „jogtörténelmi vagy közigazgatási jogi tanszékre” kéri kinevezését.³⁰ Az egyetemi katedrák értékét mutatja a korszakban, hogy *Concha* és *Ereky* levelezésének tanúsága szerint komoly lobbitevékenységet folytattak, hogy *Ereky* megszerezhesse a szükséges támogatást.³¹ A kinevezésről való döntés előtt komoly feszültséget okozott, hogy a szivárgó hírek szerint a vallása miatt hátrány érheti a pályázatok elbírálásánál.³² Emellett az őt támogató *Conchának* írott levelében a mérsékelt közéleti aktivitását a tudományos munkásságába fektetett munkájával indokolta.³³ Ennek kapcsán fejtette ki, hogy politikai tevékenységet nem végzett soha azon kívül, hogy *Réz Mihály* ösztönzésére

¹⁷ *Uj jogakadémiai tanár*. Budapesti Napló IX. évf. 244. sz. 4. p. RAFFAY 1905, 3. p.

¹⁸ CSENGEY 1906, 2. p.

¹⁹ LUDMANN 1907, 2. p.

²⁰ *Beszédek* 1910, 41. p. KÉPESSY 2014. 115. p.

²¹ SZUTÓRISZ 1910, 60–62. pp.

²² RAFFAY 1905, 40–42. pp. GAMAUF 1911, 75–76. p. OBETKÓ 1912, 92–94. pp.

²³ CSENGEY 1906, 42–45. pp. LUDMANN 1907, 45–48. pp. DRASKÓCZY 1913, 100–103. pp.

²⁴ DRASKÓCZY 1913, 102. p. LUDMANN 1914, 94. p.

²⁵ ÁMÁN 2018, 18–20. pp.

²⁶ BRUCKNER 1996, 49. p. STIPTA 2009, 65–66. pp. MEZEY 1998, 14–15. pp.

²⁷ SZUTÓRISZ 1910, 19. p. GAMAUF 1911, 25. p. MTA Kézirattár Ms 4811/141. 143.

²⁸ GULYÁS 1990, 686. p.

²⁹ MTA Kézirattára Ms. 4811/147.

³⁰ MTA Kézirattára Ms. 4811/158.

³¹ MTA Kézirattára Ms. 4811/158–164.

³² MTA Kézirattára Ms. 4811/163.

³³ „Nem hiúságból mondom, hogy közel 2000 oldal az, a mit a legújabb munkámat is beleszámítva közzéteitem. Lehetetlené tett az én számomra minden közéleti szereplést.” MTA Kézirattára Ms. 4811/164.

belépett a Nemzeti Munkapártba. A közéleti szerepvállalásai közül a Sáros vármegyében betöltött tiszteletbeli főjegyzői tisztségét emelte ki.³⁴ Végül az aggodalmak alaptalannak bizonyultak, *Erekty* 1914. augusztus 26-án az újonnan felállított pozsonyi Magyar Királyi Erzsébet Tudományegyetem Közigazgatási és Pénzügyi Jogi Tanszékének nyilvános rendes tanárává nevezte ki az uralkodó.³⁵ A statisztika és a jogbölcsélet jogositott tanáraként e tárgyakból is tartott előadásokat a pozsonyi egyetem hallgatóinak.

Erekty István és Szeged városának összekapcsolódása

A trianoni békekötés következtében az ország területének feldarabolásával a kolozsvári és a pozsonyi egyetem sorsa is kérdésessé vált, mivel az országhatárok megváltozásával elszakították őket az anyaországtól. Az alakuló Csehszlovákia területéről *Erekty*vel együtt a pozsonyi Erzsébet Tudományegyetem oktatóit kiutasították, az egyetem jogtudományi kara azonban a többi kartól eltérően fenntartotta működését 1921. augusztus 20-áig Pozsonyban.³⁶ A román király és a kormányzótanács iránti hűségeskü megtagadása miatt a kolozsvári Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetem tanárait szintén Kolozsvár elhagyására kényszerítették. A száműzött oktatók először a fővárosban kaptak menedéket az ország megszállásának időszakában, ahol 1920 márciusában ismételten megkezdték az oktatást.³⁷ Az országgyűlés az 1921:XXV. tc. megalkotásával biztosított ismételten mindkét egyetemnek „otthont”, mivel a pozsonyi Magyar Királyi Erzsébet Tudományegyetem Pécsre, míg a kolozsvári egyetem Szegedre költözött.³⁸

A kolozsvári egyetemi tanárok közül az erdélyiek is repatriáltak az egyetem román átvetele után, viszont hárman továbbra is Kolozsváron maradtak. Köztük volt *Bochkor* Mihály is, aki a magyar alkotmány- és jogtörténetet tanította az erdélyi egyetemen. Emiatt *Erekty* István tanította a tantárgyat az 1920/21. tanév I. és II. félévében a jogi oktatást Budapesten folytató Ferenc József Tudományegyetemen.³⁹ *Bochkor* végül nem tudta követni az elköltöző egyetemet, 1920. november 3-án Kolozsvárott vesztette életét. 1920. június 17-én a kari tanács még Budapesten egyhangúlag *Erekty* Istvánt választotta meg a megüresedő tanszék betöltésére.⁴⁰ Horthy Miklós kormányzó megerősítve a kari tanács döntését *Kiss* Alberttel és *Finkey* Ferencsel együtt a Magyar Királyi Erzsébet Tudományegyetemről a Szegedre költöző egyetemre nevezte ki *Erekty* Istvánt 1921. szeptember 22-én.⁴¹

Erekty 1921-től már id. *Boér* Elek helyetteseként a közigazgatási és pénzügyi jog oktatását is átvette a Ferenc József Tudományegyetemen egészen 1924. december 31-éig, amikor a kormányzó végül e tanszék vezetésével bízta meg.⁴² A magyar alkotmány- és

³⁴ MTA Kézirattára Ms. 4811/164.

³⁵ Budapesti Közlöny XLVIII. évf. 201. sz. 14. p. DRASKÓCZY 1915, 61–62. pp.

³⁶ KARDOS – KELEMEN – SZÖGI 2000, 119. p.

³⁷ *A Magyar Királyi Ferenc József-Tudományegyetem almanachja*. 1932, 34. p.

³⁸ ÁMÁN 2017, 22. p.

³⁹ KOKOLY 2018, 536. p.

⁴⁰ PÉTERVÁRI 2014, 30. p.

⁴¹ Hivatalos Közlöny XXIX. évf. 24. sz. 291. p.

⁴² Hivatalos Közlöny XXXIII. évf. 3. sz. 24. p.

jogtörténet oktatását azonban továbbra is megtarthatta, ugyanis az 1927/28. tanév I. félévéig helyettesként e tárgyat is tanította, amely feladattal ekkor *Iványi Bélát* bízták meg.⁴³

Ereky István aktív szerepet vállalt a szegedi egyetem vezetésében, háromszor választották meg a Jogtudományi Kar dékánjává, amely tisztséget az 1923/24. évi, az 1931/32. évi és az 1939/40. évi tanévben tölthette be.⁴⁴ Egy alkalommal pedig a teljes egyetem vezetésére alkalmasnak találták, így az 1938/1939. tanévben a rektori feladatok ellátásával segítette az egyetemet.⁴⁵

Ereky István már az új *universitashoz* tartozva 1921-ben lett a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja,⁴⁶ akadémiai székfoglaló beszéde 1922. április 10-én hangzott el *A közigazgatási jog és a közigazgatási tudomány kialakulása* címmel. Az Akadémia szintén 1921-ben Sztrokay-díjjal tüntette ki a *Jogtörténelmi és közigazgatási tanulmányok* című két kötetes munkáját, amelyet az 1918. és az 1919. évben megjelent jog- és államtudományi művek közül találtak a legmértöbbnek a díjra.⁴⁷

1930-ban ismételten akadémiai jutalmat kapott a jogi személyekről szóló monográfiájáért *Marczibányi-mellékdíjjal* jutalmazták.⁴⁸ Szintén ebben az évben a *Corvin Koszorú* elismerést is elnyerte a kormányzótól a díj megalapításakor.⁴⁹ *Ereky* Istvánt 1934-ben a Magyar Tudományos Akadémia méltónak találta arra, hogy rendes tagjává válassza.⁵⁰ 1935-ben megtartott székfoglaló beszéde a később nyomtatásban is megjelent *Közigazgatás és önkormányzat* című monográfiáján alapult, amely fogalmakat az aktuális nemzetközi dogmatikai trendek alapján vizsgálta.⁵¹ 1939-ben a Magyar Tudományos Akadémia ismételten díjazta munkáját, ezúttal az Akadémia Nagyjutalmát ítélte neki oda az erre hivatott bizottság a *Közigazgatási reform és a nagyvárosok önkormányzata* című kétkötetes munkájáért.⁵²

A sikeres tudományos munkássága mellett 1940-ig az egyetem Kolozsvárra való visszaköltözéséig⁵³ vezette a szegedi egyetem közigazgatási és pénzügyi jogi tanszékét. Az egyetem sorsa azonban nagyban befolyásolta *Ereky* életét is pályafutása végéhez közeledve, mivel az intézményt Kolozsvárra való visszaköltözésekor már nem követte, így 1940. október 19-én a pécsi Erzsébet Tudományegyetemre a közigazgatási és pénzügyi jog nyilvános rendes tanárává nevezték ki.⁵⁴ Pécssett azonban már hosszú időt nem tölthetett el, ugyanis *Ereky* István 1943. május 21-én Budapesten életét vesztette,⁵⁵ temetését a lipótfai birtokán tartották, ahol a MTA részéről *Holub* József helyezte el a koszorút.⁵⁶

⁴³ *A magyar királyi Ferenc József- Tudományegyetem tanrendje. Az MCMXXVII-XXVIII. tanév első felére.* 1927, 20. p.

⁴⁴ Uo. 26–28. pp.

⁴⁵ *A Magyar Királyi Ferenc József- Tudományegyetem tanrendje 1938/39. tanév első felére.* 1938, 7. p.

⁴⁶ Akadémiai Értesítő 1943, 367. p.

⁴⁷ Akadémiai Értesítő 1921, 109–114. pp.

⁴⁸ KORNIS 1942, 42. p.

⁴⁹ ÁMÁN 2019, 81. p.

⁵⁰ Akadémiai Értesítő 1934, 235. p.

⁵¹ EREKY 1939.

⁵² Akadémiai Értesítő 1939, 40. p. A Magyar Tudományos Akadémiával való kapcsolatát részletesebben lásd: PÉTERVÁRI 2014, 30–32. pp.

⁵³ BALOGH 2003, 186. p.

⁵⁴ *A Magyar Királyi Ferenc József- Tudományegyetem tanrendje 1940/41. tanév.* 1942, 32. p.

⁵⁵ Akadémiai Értesítő 1943, 366. p.

⁵⁶ ÁMÁN 2019, 81. p.

II. Tudományos munkásság

Erekly István tudományos munkásságának teljes értékelésére annak kiterjedt volta miatt e tanulmány keretei között nincsen mód, így pályája elejéhez kötődő műveit kívánom ezúton bemutatni, amely elsősorban a közigazgatástörténeti témájú műveinek összefoglaló jellemzésére nyújt lehetőséget és ahhoz az életrészekéhez nyújt adalékokat, amely az egyetemi katedrához vezető útját foglalja magában. Ez azt is indokolja, hogy a kezdetben pozsonyi professzor az alkotmány- és jogtörténeti munkássága okán válhatott a szegedi Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetem Magyar Alkotmány- és Jogtörténeti Tanszékének rendes tanárává. Szandtner Pál előterjesztésére, a Kar ugyanis az e témában született monográfiáinak kiemelésével igazolta alkalmasságát a pozícióra.⁵⁷ A közigazgatási munkáinak értő bemutatására pedig már több tudományos munka is vállalkozott.⁵⁸

Erekly István első munkáját a magyar polgári törvénykönyv kodifikációjával összefüggésben jelentette meg,⁵⁹ ugyanis az 1900-ban megjelent tervezetekre reagálva a jogi személyek szabályozása kapcsán fejtette ki álláspontját.⁶⁰ A legrészletesebben az egyesületekre vonatkozó szabályok rendszerbe foglalásához kívánt hozzájárulni. Ehhez a kérdéshez mind az összehasonlító, mind a történeti módszertant segítségül hívta. A római jogi és a germán történeti alapokhoz nyúlt vissza és ezen szabályozások elemzésével a legfontosabb alapelveket emelte ki, amelyeket a kodifikáció során figyelembe vehettek. Emellett a francia egyesületi szabályozást is vizsgálta történetiségében, amellyel kiegészíthette a főként a német alapokra támaszkodó magyar kodifikációs munkálatokat. Az alapítványokról írt tanulmányában szintén ugyanezt a módszert követte.

A pályafutása és tudományos előmenetele érdekében az ifjú jogász nagy áldozatot hozott. A kiadóval kötött szerződése alapján munkájának kiadását maga finanszírozta.⁶¹ A Franklin-Társulat csupán a könyvek értékesítésére biztosított lehetőséget bizományosi megállapodás keretében.⁶² Ez a megoldás kifizetődőnek bizonyult, ugyanis művének köszönhetően kaphatta meg kinevezését az Eperjesi Evangélikus Jogakadémiára.

A közigazgatási jog rendkívüli, majd rendes tanáraként érdeklődése is e téma irányába fordult, így a magyar helyhatósági önkormányzat két szintjét, a vármegyét és a községet tárgyaló négy kötetes monográfiát tervezett.⁶³ Munkájának módszere a történeti vizsgálata a jogintézményeknek.⁶⁴ A kötetek írásakor úgy tűnik, hogy az éppen megüresedő kolozsvári Magyar Kir. Ferenc József Tudományegyetem közigazgatási jogi

⁵⁷ PÉTERVÁRI 2014, 30. p.

⁵⁸ SZAMEL 1977, 147–159. pp. POLNER 1944, 69–110. pp.

⁵⁹ EREKLY 1903.

⁶⁰ HOMOKI-NAGY 2017, 493. HOMOKI-NAGY 2018, 199. p.

⁶¹ „A munka nyomtatási költsége 500 pld. után 20 ív terjedelemmel 1180.- korona, minden további ív 56.- korona, beleértve borítékot és fűzést is.” OSzK Kézirattár Fond 2/395.

⁶² „A kész munkát könyvtárúsi bizományba elvállaljuk oly módon, hogy minden év június hó 30. án elszámolunk és az eladott példányok árának 60 %-át Önnek kifizetjük, esetleg ha ellenszámla áll fenn, azzal elszámoljuk” OSzK Kézirattár Fond 2/395.

⁶³ MTA Kézirattár Ms. 4811/132.

⁶⁴ Uo.

tanszékére aspirált,⁶⁵ amelyet 1908. augusztus 24-ével töltött be Id. Boér Elek.⁶⁶ Az első két kötet 1908-ban jelent meg *A magyar helyhatósági önkormányzat* címmel,⁶⁷ amelynek első kötetét átdolgozva 1910-ben ismételten kiadta Ereký. Az első kötet elején a Kiegyezés kori rendezetlen területbeosztást mutatta be az 1873. évi Szapáry-féle törvényjavaslat adataira támaszkodva,⁶⁸ amely vármegyei beosztáson nem változtatott az 1870: XLII. tc. sem.⁶⁹ A törvényhatóságokról szóló törvény ugyanis csak a közigazgatási szervek szervezetét egységesítette, azonban az elnevezéseket és a korábbi területeit fenntartotta.⁷⁰ Rámutatott arra, hogy az adóztatás szempontjából sem volt fenntartható ez az önkormányzati struktúra, mert nem tudták hatályba léptetni a háziadóval kapcsolatos rendelkezéseit a törvénynek.⁷¹ Ennek a bevezetésnek a célja, hogy a saját korszakának területbeosztásához vezető történelmi előzményeket ismertesse. E korszak közigazgatásfejlődési folyamatait a fejezet bevezetésében kiválóan illusztrálta az alábbiakban: „Az átalakítás nagy munkáján a modern Magyarországnak két nagy államférfia fáradozott. Az egyik – mint számos más alkalommal is, – összehordatta az anyagot, kimutatta a hibákat s merész kézzel s a legapróbb részletekre is kiterjeszkedve elkészítette egy hatalmas és szerves egészet alkotó átalakítás tervezetét; a másik pedig, – mint utánna többen is – visszariadva a mindent felforgató gyökeres átalakításoktól s jőzön ragaszkodással a múlt iránt, megvalósított a nagy tervekből s a merész gondolatokból egy pár, – elkerülhetlenül szükséges – töredéket.”⁷²

Ezekkel a szavakkal az 1873-as Szapáry-féle törvényjavaslatnak és Tisza Kálmán közigazgatási területbeosztásra vonatkozó reformjainak viszonyát szemléltette, ugyanis Szapárynak a modern közigazgatás követelményeit megteremtő javaslatát nem fogadta el az országgyűlés,⁷³ viszont annak intézkedései egy részét miniszterelnöksége alatt már sikeresen megvalósíthatta.⁷⁴ A könyv elkészültének időpontjában az 1886: XXI. tc. és az 1886: XXII. tc. tartalmazta a törvényhatóságokra és a községekre vonatkozó szabályokat, így e két törvénynek a területbeosztással foglalkozó szabályait is elemezte munkájában.⁷⁵

Ezt követően már saját korszakának közigazgatási szervezetét bírálta, a már említett aránytalanságoknak a megszüntetését a kiegyezés óta nem oldotta meg a jogalkotó, amely miatt nem lehetett a valódi önkormányzatot megvalósítani. A vármegyék eltérő teherbíró képessége ezt továbbra is lehetetlenné tette.⁷⁶ A magyar közigazgatás helyte-

⁶⁵ „S minthogy arról értesültem, hogy a Kolozsvári tanszék betöltése hosszú ideig el fog húzódni, – azóta, vagyis most már negyedik hónapja egyebet nem teszek, mint átdolgozom a már meglévő kéziratot s ezenfelül anyagot gyűjtök abból a célból, a mit Méltóságod is szükségesnek tart, – a régi magyar vármegyei szervezetnek s az egyes szervek hatáskörének elvi alapokon leendő ismertetése céljából.” MTA Kézirattár Ms. 4811/132.

⁶⁶ *A Kolozsvári M. Kir. Ferencz József Tudományegyetem almanachja és tanrendje az MCMVIII-IX-dik tanév II. felére.* 1909, 10. p.

⁶⁷ EREKY 1908/a.

⁶⁸ KI 1872, X. k. 36–408. pp. KI 1872, XI. k. 3–67. pp.

⁶⁹ EREKY 1910, 73–76. pp. VARGA 2007.

⁷⁰ VARGA 2002, 59. p. VARGA 2010, 119. p.

⁷¹ EREKY 1910, 81–93. pp. SZIVESSY 1933, 10–11. pp. STIPTA 1995/a, 156–159. pp.

⁷² Uo. 100. p.

⁷³ CSIZMADIA 1976. 148–149. pp. STIPTA 1976, 117–118. pp.

⁷⁴ STIPTA 1995/b, 6. p. CSIZMADIA 1976. 149–153. pp.

⁷⁵ EREKY 1910, 113–118. pp.

⁷⁶ Uo. 132–135. pp.

len felépítésének indokaként azt jelölte meg, hogy Magyarország lényegében a Habsburg Birodalom gyarmata volt, így a vármegyék erős hatáskörei járultak hozzá a magyar államiság megőrzéséhez.⁷⁷ E pozíciójától pedig a kiegyezést követően sem kívánták teljesen megfosztani az Ausztriával fennálló bizonytalan kapcsolat következtében, így a törvényhatóságok kezében maradt a tisztviselők választása, amely tipikusan gátolja a közigazgatás megfelelő alapokra helyezését.⁷⁸ Emellett a magyar országgyűlés természetes céljának tartotta a nemzetiségek kiszorítását a helyi közigazgatásból,⁷⁹ amely érdekében szükség-szerű a területszabályozás változatlanul hagyása. A hosszas elemzést követően így némiképp meglepő módon arra a következtetésre jutott, hogy e két tényező miatt a magyar közigazgatás teljes reformjára nincsen lehetőség. Nem teremthet ugyanis olyan helyzetet a magyar jogalkotó, hogy bizonyos vármegyék a nemzetiségi törekvések biztosítékai lehessenek. Ennek megfelelően azzal a megállapítással alapozta meg későbbi vizsgálatait, hogy a magyar közigazgatási szervezeten csak olyan mértékben van lehetőség változtatni, ami még nem veszélyezteti a magyarság vezető szerepét Magyarországon és az Ausztriával fennálló kapcsolat egyensúlyát sem mozdítja el negatív irányba.⁸⁰

A következő fejezetben az angol és a francia közigazgatási szervezetet mutatta be történetiségében, amellyel a későbbi összehasonlító vizsgálatainak teremtette meg az alapját. *Concha* nyomán azonban leszögezte, hogy téves az az irányzat, amely rokonságot vél felfedezni a magyar és az angol közigazgatás között.⁸¹ Ezzel a megállapítással a modern szakirodalom is egyetért.⁸² Ezt követően az összehasonlító módszertanhoz nyújtott elméleti támpontokat, ugyanis kijelentette, hogy bizonyos jogintézmények rokonságának a kutatásánál figyelembe kell venni azok jellegét is. Az egyszerűbb jogintézmények esetében jellemzően csak az a hasonlóság oka, hogy azonos társadalmi, gazdasági viszonyok között két nemzet egyforma megoldásokat találhat bizonyos kérdésekre. Emiatt a rokonság kutatására csak bonyolultabb jogintézmények esetében van lehetőség. Az összehasonlító módszertan értelmét így abban látta, hogy támpontok nyerhetők ezáltal a nemzeti múltunk történetének homályos foltjaihoz, valamint olyan alapelvek ismerhetők fel, amelyek bizonyos helyzetekben előnyös vagy káros folyamatokhoz vezetnek, vagy a fejlődési irányzatok határozhatók meg ezáltal.⁸³

A fejezetet a magyar közigazgatás történetének korszakokra bontásával zárta, amelyből következtetni lehet arra, hogy miképpen tervezte grandiózus munkáját felépíteni. Az első korszak a központosításra építő államszervezeté a 11.-től a 13. századig, amelyet a központosítás és a mérsékelt vármegyei önkormányzat korszaka követ a 13. század utolsó évtizedétől a mohácsi vészig. A Habsburg-dinasztia uralomra jutásától a 18. század elejéig tartó korszakot a klasszikus vármegyei önkormányzathoz kapcsolta. 1711 és 1790 közötti időszakhoz viszont az önkormányzat megsemmisülését társította, amelyet úgy jellemezett, hogy a francia *préfet*-rendszerrel kísérleteztek ekkor az uralkodók. Az 1800-as évek első fele vezetett a nemesi vármegye felbomlásához, amelynek

⁷⁷ VARGA 2009, 230–231. pp.

⁷⁸ EREKY 1910, 139–142. pp.

⁷⁹ SZÉKELY 2018, 167. p.

⁸⁰ EREKY 1910, 153–154. pp.

⁸¹ Uo. 205. p.

⁸² SZENTE 2016, 30–31. pp.

⁸³ EREKY 1910, 206–207. pp.

folytatása viszont az osztrák központosítás lett. A hetedik korszak pedig már saját korát jelentette.⁸⁴ Az így felállított hét korszak minden bizonnyal monográfiájának struktúrájával szolgált volna.

Az első két kötet az első korszak közigazgatástörténetét kívánta bemutatni, ugyanis az államalapítástól foglalja össze a világi és egyházi közigazgatás történetét. A munkája során a teljes körű elemzésre törekedett, így a szabályozás kialakulásához vezető tényezőket is vizsgálta. Emiatt nagy terjedelmet szentelt a gazdasági és társadalmi viszonyok összefoglalásának is a második kötetben. Érdeemes megismerkedni a mű elkészültének a hátterével is, mert *Ereky* saját bevallása szerint a feldolgozást az önkormányzatiság megjelenésénél akarta kezdeni, azonban a források tanulmányozása során döbbsent rá arra, hogy a nemesi vármegye nem egy „mindentől függetlenül” létrejött jogintézmény, hanem a királyi vármegyéből alakult ki szerves fejlődést követően.⁸⁵ Ennek kapcsán érdemes megjegyezni, hogy a modern szakirodalom azonos felismerésre jutott,⁸⁶ mint *Ereky*, így kijelenthető, hogy ennek az elképzelésnek az egyik előfutára volt.

Munkájának novumát abban látta, hogy a váradi regestrum alapján dolgozta fel a királyi vármegyék történetét, amivel korábban ilyen szempontból senki sem foglalkozott. Kiemelte, hogy a korábbi kutatások jellemzően a nemesi vármegye nyomait kutatták ebben a korszakban. Ezzel szemben ő a valóság feltárására törekedett. E koncepcióját érzékletesen írta le *Conchának* küldött levelében: „*Ezzel szemben én – abból indulva ki, hogy a magyar alkotmány és a magyar vármegyei önkormányzat sem pattantak ki teljesen készen, atillában és sarkantyús csizmával Minerva fejéből, – azt tartottam egyedül helyesnek, ha nem azt keresem a multban, amit én szeretnék megtalálni s ami a nemzeti hiúságnak hizeleg, hanem azt, amit a ránk maradt adatok bizonyítanak.*”⁸⁷

A korábban vázolt grandiózus terveknek azonban csak töredéke valósulhatott meg, a szintén 1908-ban megjelenő *Tanulmányok a vármegyei önkormányzat köréből* című munkájában még a nemesi vármegye első időszakáról írt nagyobb terjedelmű tanulmányát publikálta a főispán ellenőrző hatásköréről szóló tételes jogi elemzése mellett. A kötet másik tanulmánya a főispán kiemelt közigazgatási feladatait vizsgálta a korszak államszervezeti rendszerében egy rövid történeti bevezetőt követően tekintetbe véve az olasz, francia, porosz és angol szabályozást is. A két tanulmány között nincs szoros összefüggés, így különös, hogy az első korszakot bemutató terjedelmes köteteket követően csonkán jelentette meg a szerző a vállalkozás következő részletét. Ennek oka abban rejlett, hogy *Ereky* a magántanári habilitációjára készült, amelyet közigazgatási jogból kívánt letenni. Ehhez viszont tételes jogi tudományos munkát is igazolnia kellett, így szükségessé vált a kész tanulmányának gyors megjelentetése.⁸⁸ Emellett azzal indokolta a

⁸⁴ Uo. 210. p.

⁸⁵ „*A vármegye a XIII. századot megelőzőleg is létezett s voltaképen a központosított magyar állam királyi vármegyéje az az alap, a melyen az önkormányzattal bíró nemesi vármegye felépült. Ez a központosítás több, mint negyed évezreden át tartott, – ismertetését mellőznöm lehetetlen volt.*” MTA Kézirattára Ms. 4811/134.

⁸⁶ TRINGLI 2009, 487–518. pp.

⁸⁷ MTA Kézirattára Ms. 4811/134.

⁸⁸ „*Először is az, hogy egyik tételes jogi tanulmányomat is közzétehessem s ezzel lehetővé tegyem, hogy a közigazgatási jogból habilitáljanak. A habilitatio u. is mint már rám nézve nemcsak qualificatio kérdése, de kenyérvkérdés is, mert az állam ugyan felemelte a jogakad. tanárok fizetését az állami színvonalra, de csak a*

történeti értekezés különálló publikálását, hogy eddigi jelentős kiadásai miatt az újabb kötetek elkészülése nehézségekre ütközhet.⁸⁹ Ebből megint csak arra lehet következtetni, hogy tudományos előrehaladása érdekében komoly anyagi áldozatokat is hozott.

A kötet jogtörténeti témájú értekezésében a központosított 11–13. századi közigazgatást követő korszakot tekintette át. A korszakhatárt azokhoz a törekvésekhez társította, amelyeknek a célja az ispán hatalmának korlátozása és a nemesi vármegye kialakítása volt.⁹⁰ A korszak kezdetét ennek megfelelően az első vármegyei tisztviselők, a szolgabírák megjelenéséhez kötötte,⁹¹ de leszögezte, hogy ez nem egy azonnali átmenet volt, ugyanis a királyi vármegyék hivatalviselőit csak egy hosszabb folyamat végén válthatták fel a nemesi vármegye tisztviselői.⁹² A nemesi vármegye létrejöttének a 13. század végén megjelenő szolgabírákhoz kötése szintén egybevág a mai szakirodalom álláspontjával.⁹³ A francia és az angol összehasonlítások ebből a munkájából sem maradtak ki, így a *sheriff* és a *préfet*-rendszerrel vetette össze a főispáni tisztséget.⁹⁴ Az angol békebírói rendszert pedig a magyar vármegyei tisztviselőkkel állította szembe, de arra a megállapításra jutott, hogy a kettő között kevés hasonlóság fedezhető fel.⁹⁵ Az értekezés lezárásaként az angol grófságok kapcsán levont következtetései alapján a nemesi vármegyékre épülő államszervezetet kárhoztatta az ország három részre szakadásához vezető folyamatokhoz való hozzájárulása miatt.⁹⁶ A dolgozat különös értékét adja, hogy a következtetéseit saját Sáros vármegye levéltárában folytatott kutatásaival támasztotta alá, amelyek közül a legfontosabb latin nyelvű iratokat magyarra fordítva közölte is a kötet függelékeként. Ennek kapcsán érdekes megállapítást tett a kötet előszavában: „Az egyes vármegyék monográfiái közül egyáltalában nem használhattam azokat, amelyek a vármegyével mint jogi intézménnyel [sic!] alig foglalkoznak, illetve ha foglalkoznak is, – forrásul nem az illető vármegye levéltárát, hanem az általános jogtörténelmet használják fel. Ezek a monográfiák jogtörténelmi szempontból értéktelenek.” E kijelentésével a jogtörténeti kutatások egyértelmű céljaként a levéltári források feltárását jelölte meg már a 20. század első évtizedében.

A szerző megjelent műveinek listájára pillantva megállapítható, hogy *A magyar helyhatósági önkormányzat* című könyvének második kiadására már 1910-ben sor került. Ennek oka az volt, hogy a könyv sikere és *Concha* pozitív bírálatának hatására a vallás- és közoktatásügyi minisztérium 200 példányt rendelt a közigazgatási szakkönyvtárak számára *Ereky*től. A szerző azonban már nem rendelkezett elegendő mennyiséggel

---

habilitáltakét. Nálam tehát a habilitatio évi 1600 korona különbözetet, – elhuzodása a fizetési osztályokban és a kárpótlásban való hátramaradást jelent.” MTA Kézirattára Ms. 4811/135.

⁸⁹ „A második az pedig az volt, hogy munkám folytatásából igen sok részhez az anyag már össze van gyűjtve, – a folytatásra azonban képes csak akkor leszek, ha eddig 5000 korona költségeből valami megtérül, s a további kötetek kiadására az akadémiáról segélyt kapnék.” MTA Kézirattára Ms. 4811/135.

⁹⁰ EREKY 1908/b, 7. p.

⁹¹ Uo. 44–45. pp.

⁹² Uo. 50–51. pp.

⁹³ TRINGLI 2009, 497. p. ZSOLDOS 1994, 488–489. pp. BÉLI 2008, 80–81. pp.

⁹⁴ EREKY 1908/b, 64–65. pp.

⁹⁵ Uo. 87–89. pp.

⁹⁶ Uo. 115–116. pp.

a könyvből, amelyet így az új kiadás megrendelésével pótoltt.⁹⁷ A kötet ajánlását emiatt *Concha* Győzőnek címezte.

Az életpályából kitűnik, hogy „mesterével”, *Conchával* való szoros kapcsolata nagyban segítette *Ereky* pályájának alakulását. *Concha* Győző a korszak kiemelkedő közigazgatási jogtudósa volt, aki 1900-ban a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja lett.⁹⁸ A professzor egyetemi évei alatt oktatta az ifjú joghallgatót, akit 1907-ben kért fel első közigazgatási munkájának kiadása előtt első olvasójának Magyary Géza, perjogász mellett.⁹⁹ Ebből a levelezésből olyan élénk tudományos kapcsolat alakulhatott ki köztük, hogy *Ereky* magát *Concha* tanítványának tartotta és halálakor ő mondta az Akadémián az egyik emlékbeszédet is.¹⁰⁰

Életpályájának értékelése

Ereky István és Szeged városa között szép párhuzam fedezhető fel, ugyanis mind az ifjú jogász, mind a város rendkívüli energiákat mozgósított, hogy sorsuk összefonódhasson az egyetemi szférával. Az élet különleges fordulatának és az ország hányattatott éveinek köszönhetően a két törekvés a kolozsvári egyetem Szegedre költözésével valósulhatott meg. A város évtizedes küzdelem után válhatott egy felsőoktatási intézmény otthonává, míg *Ereky*, akinek semmilyen kapcsolata sem volt korábban a várossal, egyetemi karrierje szintén majd két évtizedes munka eredményeként teljesedhetett ki Szegeden. Pályája lezárulta pedig szinte egybeesik a jogi karnak a második bécsi döntéssel lehetővé váló Kolozsvárra való visszaköltözésével.

Tudományos munkásságának közigazgatástörténeti részeit vizsgálva megállapítható, hogy helyes *Balogh* Elemér azon megállapítása, hogy a jogtörténeti katedrát olyan személy foglalta el az egyetem Szegedre költözésekor, aki nem jogtörténésznek vallotta magát, viszont e jogterületen is elismerés illeti meg.¹⁰¹ A közigazgatástudományi összefoglalók jellemzően a korszak legnagyobb dogmatikával foglalkozó közigazgatási jogtudósai közé sorolják,¹⁰² azonban vizsgált közigazgatástörténeti munkái alapján, amelyek kutatási eredményei „kiállták az idő próbáját”, a jövőben a jogtörténettudomány történetében a jogtörténettel foglalkozó tételes jogászok között is helyet követelhet magának.¹⁰³

⁹⁷ MTA Kézirattára Ms. 4811/143.

⁹⁸ KOI 2013, 85–87. pp.

⁹⁹ MTA Kézirattára Ms. 4811/131.

¹⁰⁰ MTA Kézirattára Ms. 4811/135. 149. 185. EREKY 1935, 1–74. pp.

¹⁰¹ BALOGH 1999, 40. p.

¹⁰² LŐRINCZ – NAGY – SZAMEL 1976, 401. p. JAKAB 2015, 196. p.

¹⁰³ STIPTA 2015, 147–148. pp.

III. Fontosabb művei

Tanulmányok a magyar általános polgári törvénykönyv tervezete köréből. Franklin-Társulat. Budapest, 1903.

A magyar helyhatósági önkormányzat. Vármegyék és községek I-II. k. A vármegye. Grill. Budapest, 1908. [EREKY 1908/a]

Tanulmányok a vármegyei önkormányzat köréből. Grill. Budapest, 1908. [EREKY 1908/b]

A magyar helyhatósági önkormányzat. Vármegyék és községek. I. k. A vármegye. Grill. Budapest, 1910.

Jogtörténelmi és közigazgatási jogi tanulmányok. I. k. I. és II. rész. Eperjes, Sziklai Henrik. 1917.

Jogtörténelmi és közigazgatási jogi tanulmányok. II. k. Sziklai Henrik. Eperjes, 1917.

A tárgyi és alanyi jogok dualizmusa. Az alanyi közjogok rendszere. Dunántúli Egyetemi Könyvkiadó. Pécs, 1928.

Közigazgatási reform és a nagyvárosok önkormányzata I. k. Székesfővárosi Házinyomda. Budapest, 1932.

Közigazgatási reform és a nagyvárosok önkormányzata II. k. Székesfővárosi Házinyomda. Budapest, 1936.

Közigazgatás és önkormányzat. MTA. Budapest, 1939.

IV. Irodalomjegyzék

A Budapesti Királyi Magyar Tudomány-Egyetem almanachja MDCCCXCIV-XCV. tanévre. Magyar Királyi Egyetemi Könyvnyomda. Budapest, 1895.

A Budapesti Királyi Magyar Tudomány-Egyetem almanachja MDCCCXCV-XCVI. tanévre. Magyar Királyi Egyetemi Könyvnyomda. Budapest, 1896.

A Budapesti Királyi Magyar Tudomány-Egyetem almanachja MDCCCXCVII-XCVIII. tanévre. Magyar Királyi Tud.-Egyetemi Könyvnyomda. Budapest, 1898.

A Kolozsvári M. Kir. Ferencz József Tudományegyetem almanachja és tanrendje az MCMVIII-IX.-dik tanév II. felére. Ajtai K. Albert Könyvnyomdája. Kolozsvár, 1909.

A magyar királyi Ferenc József-Tudományegyetem tanrendje. Az MCMXXVII-XXVIII. tanév első felére. Szeged Városi Nyomda és Könyvkiadó. Szeged, 1927.

A Magyar Királyi Ferenc József-Tudományegyetem tanrendje 1938/39. tanév első felére. M. Kir. Ferenc József-Tudományegyetem. Szeged, 1938.

A Magyar Királyi Ferenc József-Tudományegyetem tanrendje 1940/41. tanév. M. Kir. Ferenc József-Tudományegyetem. Kolozsvár, 1942.

A Magyar Királyi Ferenc József-Tudományegyetem almanachja. Az MCMXXXI-XXXII. tanévről. Szeged Városi Nyomda és Könyvkiadó Rt.. Szeged, 1932.

Az 1872. évi szeptember hó 1-jére hirdetett országgyűlés képviselőházának irományai (KI). X. k. Magyar Királyi Államnyomda. Buda, 1874. [KI 1872]

Az 1872. évi szeptember hó 1-jére hirdetett országgyűlés képviselőházának irományai. XI. k. Magyar Királyi Államnyomda. Buda, 1874. [KI 1872]

ÁMÁN ILDIKÓ: *Egyetem a délvidek kapujában: Szeged város törekvései az egyetemért és a jogakadémiáért.* In: KESERŐ BARNA ARNOLD (szerk.): *Doktori műhelytanulmányok 2017.* SZE-ÁJDI. Győr, 2017. 9–25. pp.

ÁMÁN ILDIKÓ: *A kiegyezés hatása a jogászképzésre.* Acta Universitatis Szegediensis. FORVM. Acta Juridica et Politica. VIII. évf. 1. sz. (2018) 5–27. pp.

- ÁMÁN ILDIKÓ: *A felsőfokú oktatási igazgatás története Magyarországon, különös tekintettel a jogászképzésre. Fejezetek a kolozsvári és a szegedi jogi oktatás köréből.* [Doktori értekezés], Szeged, 2019.
- BALOGH ELEMÉR: *Állam- és Jogtudományi Kar 1921–1998.* In: SZENTIRMAI LÁSZLÓ – RÁCZNÉ MOJZES KATALIN (szerk.): *A Szegedi Tudományegyetem múltja és jelene 1921–1998.* Szegedi Tudományegyetem. Szeged, 1999. 35–114. pp.
- BALOGH ELEMÉR: *A kolozsvári-szegedi jogi kar története (1872–2002).* In: TAKÁCS PÉTER (szerk.): *A jogászképzés múltja, jelene és jövője. Ünnepi tanulmányok, konferencia-előadások, kerekasztal beszélgetések.* ELTE Állam- és Jogtudományi Kar. Budapest, 2003. 185–225. pp.
- BÉLI GÁBOR: *A nemesek négy bírója: a szolgabírók működésének első korszaka, 1268–1351.* Dialóg Campus – PTE ÁJK. Budapest–Pécs, 2008.
- Beszédek, melyek a Budapesti Kir. Magy. Tudományegyetem MDCCCCIX–MDCCCCX. tanévi rector magnificusa és tanácsának beiktatásakor 1909. szeptember 16-án tartottak.* Acta Reg. Scient Universitatis Hung. Budapestinensis Anni MDCCCCIX–MDCCCCX (sic!). Fasciculus I. M. Kir. Tudományegyetemi Nyomda. Budapest, 1910.
- BRUCKNER GYÖZÖ: *A Miskolci Jogakadémia múltja és kultúrmunkássága (1919–1949).* Forma GMK. Miskolc, 1996.
- CSENGEY GUSZTÁV (szerk.): *A tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület eperjesi collegiumának értesítője az 1905–1906. iskolai évről.* Kósch Árpád Könyvnyomtatató-Intézet. Eperjes, 1906.
- CSIZMADIA ANDOR: *A magyar közigazgatás fejlődése a XVIII. századtól a tanácsrendszer létrejöttéig.* Akadémiai Kiadó. Budapest, 1976.
- DRASKÓCZY LAJOS (szerk.): *A tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület eperjesi collegiumának értesítője az 1912–1913. tanévről.* Kósch Árpád Könyvnyomtatató-Intézet. Eperjes, 1913.
- DRASKÓCZY LAJOS (szerk.): *A tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület eperjesi collegiumának értesítője az 1914–1915. tanévről.* Kósch Árpád Könyvnyomtatató-Intézet. Eperjes, 1915.
- Concha Győző ig. és t. tag emlékezete. A Magyar Tudományos Akadémia elhunyt tagjai fölött tartott emlékbeszédek.* XXII. k. 10. sz. Magyar Tudományos Akadémia. Budapest, 1935.
- FÁRI MIKLÓS GÁBOR – KRALOVÁNSZKY UBUL PÁL: *Az Ereky-rejtély megoldása. A „biotechnológia” első fogalma Magyarországon.* In: PALLÓ GÁBOR (szerk.): *A honi Kopernikus-recepciótól a magyar Nobel-díjakig.* Áron Kiadó. Budapest, 2004. 240–268. pp.
- GAMAUF GYÖRGY (szerk.): *A tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület eperjesi collegiumának értesítője az 1910–1911. iskolai évről.* Kósch Árpád Könyvnyomtatató-Intézet. Eperjes, 1911.
- GULYÁS PÁL: *Magyar írók élete és munkái.* VII. köt. Argumentum. Budapest, 1990.
- HOMOKI-NAGY MÁRIA: *Geschichte der zivilrechtlichen Kodifikation.* In: MÁTHÉ GÁBOR (szerk.): *Die Entwicklung der Verfassung und des Rechts in Ungarn.* Dialóg Campus Verlag. Budapest, 2017. 451–500. pp.
- HOMOKI-NAGY MÁRIA: *Magánjogi kodifikációnk kérdései.* In: MÁTHÉ GÁBOR – MENYHÁRD ATTILA – MEZEY BARNA (szerk.): *A kettős monarchia. Die Doppelmonarchie.* ELTE Eötvös Kiadó. Budapest, 2018. 179–201. pp.
- KARDOS JÓZSEF – KELEMEN ELEMÉR – SZÖGI LÁSZLÓ: *A magyar felsőoktatás évszázadai.* Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest, 2000.
- KÉPESSY IMRE: *Eötvös József reformtörekvései a felsőoktatás területén.* In: VARGA NORBERT (szerk.): *Báró Eötvös József születésének 200. évfordulója alkalmából.* Szegedi Tudományegyetem Állam-és Jogtudományi Kar Magyar Jogtörténeti Tanszék. Szeged, 2014. 109–119. pp.
- KOI GYULA: *Évszázadok mezsgyéjén. Négy magyar közigazgatás-tudós útkeresése és életpéldája.* Nemzeti Közszerológiai Egyetem. Budapest, 2013.
- KOI GYULA: *Ereky István élete és munkái.* Allamtudományi Műhelytanulmányok 2018/11. 1–10. pp.
- KOKOLY ZSOLT: *A jogi oktatás története Erdélyben.* In: VERESS EMÖD (szerk.): *Erdély jogtörténete.* Forum Iuris. Kolozsvár, 2018. 503–557. pp.

- KORNIS GYULA: *Tudós fejek*. Franklin-Társulat. Budapest, 1942.
- LUDMANN OTTÓ (szerk.): *A tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület eperjesi collegiumának értesítője az 1906–1907. iskolai évről*. Kósch Árpád Könyvnyomtató-Intézet. Eperjes, 1907.
- LUDMANN OTTÓ (szerk.): *A tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület eperjesi collegiumának értesítője az 1913–1914. tanévről*. Kósch Árpád Könyvnyomtató-Intézet. Eperjes, 1914.
- Magyarország tiszti cím- és névtára 1873*. Athenaeum. Budapest, 1874.
- Magyarország tiszti cím- és névtára 1875*. Athenaeum. Budapest, 1875.
- Magyarország tiszti cím- és névtára 1879*. Athenaeum. Budapest, 1879.
- Magyarország tiszti cím- és névtára 1884*. Pesti Könyvnyomda. Budapest, 1884.
- Magyarország tiszti cím- és névtára 1887*. Pesti Könyvnyomda. Budapest, 1887.
- Magyarország tiszti cím- és névtára 1899*. Pesti Könyvnyomda. Budapest, 1899.
- MEZEY BARNA: *Egyetemek és jogakadémiák*. In: BANA JÓZSEF (szerk.): *Győri tanulmányok*. 20. Győr Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala. [Győr], 1998. 7–17. pp.
- OBETKÓ DEZSŐ (szerk.): *A tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület eperjesi collegiumának (főiskolájának) értesítője az 1911–1912. tanévről*. Kósch Árpád Könyvnyomtató-Intézet. Eperjes, 1912.
- PÉTERVÁRI MÁTÉ: *Erekly István élete és munkássága, tekintettel a 19. század második felében történt közigazgatási reformokra*. Jogtörténeti Szemle 2014/3. 29–38. pp.
- POLNER ÖDÖN: *Erekly István munkássága*. Közigazgatástudomány VII. évf. 3-4. sz. (1944) 69–110. pp.
- RAFFAY FERENCZ (szerk.): *A tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület eperjesi collegiumának értesítője az 1904–1905. iskolai évről*. Kósch Árpád Könyvnyomtató-Intézet. Eperjes, 1905.
- STIPTA ISTVÁN: *A törvényhatóságok egységesítésére irányuló reformmunkálatok 1873–1874-ben*. Acta Iuvenum. Sectio Juridica et Politica, Series Nova, Tomus I. (1976) 111–150. pp.
- STIPTA ISTVÁN: *Törékvések a vármegyék polgári átalakítására*. Osiris Kiadó, Budapest, 1995. [STIPTA 1995/a]
- STIPTA ISTVÁN: *A vármegyei szervezet átalakítása Tisza Kálmán miniszterelnöksége idején*. Acta Universitatis Szegediensis de Attila József Nominatae. Acta Juridica et Politica Tomus XLVI. Fasciculus 5. (1995) 1–64. pp. [STIPTA 1995/b]
- STIPTA ISTVÁN: *A Miskolci Evangélikus Jogakadémia (1919–1949)*. In: Kajtár István – Pohánka Éva: *A Pécsi Püspöki Joglyceum emlékezete 1833–1923*. PTE-ÁJK. Pécs, 2009. 65–86. pp.
- STIPTA ISTVÁN: *A magyar jogtörténet-tudomány kétszáz éve*. Pólay Elemér Alapítvány. Szeged, 2015.
- SZAMEL LAJOS: *A magyar közigazgatástudomány*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest, 1977.
- SZÉKELY TAMÁS: *A közigazgatás átalakításának programja. Modernizáció és nemzetállam-építés a dualizmus korában*. In: CSIBI NORBERT – SCHWARCZWÖLDER ÁDÁM (szerk.): *Modernizáció és nemzetállam-építés. Haza és/vagy haladás dilemmája a dualizmus kori Magyarországon*. Kronosz Kiadó. Pécs, 2018. 165–180. pp.
- SZENTIVÁNYI ZOLTÁN: *Századunk névváltoztatásai. Helytartósági és miniszteri engedélyhlyel megváltoztatott nevek gyűjteménye 1800–1893*. Hornyánszky Viktor kiadása. Budapest, 1895.
- SZENTE ZOLTÁN: *Az angol és a magyar párhuzamos alkotmányfejlődés mítosza*. Közjogi Szemle IX. évf. 2. (2016) 23–32. pp.
- SZIVESSY LEHEL: *A magyar közigazgatás fejlődése és a reformtörékvések*. Szeged Városi Nyomda és Könyvkiadó Rt. Szeged, 1933.
- SZUTÓRISZ FRIGYES (szerk.): *A tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület eperjesi collegiumának értesítője az 1909–1910. iskolai évről*. Kósch Árpád Könyvnyomtató-Intézet. Eperjes, 1910.
- TRINGLI ISTVÁN: *Megyék a középkori Magyarországon*. In: NEUMANN TIBOR – RÁCZ GYÖRGY (szerk.): *Honoris causa*. Tanulmányok Engel Pál tiszteletére. MTA Történettudományi Intézete. Budapest, 2009. 487–518. pp.

- VARGA NORBERT: *A köztörvényhatóság létrehozásának előzményei az 1870:XLII. tc. alapján Debrecen szabad királyi városban*. Collega. VI. évf. 2. 2002. 59–63. pp.
- VARGA NORBERT: *A köztörvényhatósági törvény (1870: XLII. tc.) létrejötte*. Debreceni Jogi Műhely. IV. évf. 4. sz. 2007. http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/4_2007/a_koztorvenyhatosagi_torveny_letrejotte/.
- VARGA NORBERT: *A polgári közigazgatás kiépítése felé tett lépések a dualizmus időszakában*. in: RADICS KÁLMÁN (szerk.): *A Hajdú-Bihar Megyei Levéltár évkönyve*. XXXI. k. Debrecen, Hajdú-Bihar Megyei Levéltár, 2009. 227–250. pp.
- VARGA NORBERT: *A közigazgatási reformok Debrecen és Szeged szabad királyi városokban (1870–1872)*. In: HOMOKI-NAGY MÁRIA (szerk.): *Mezővárosaink jogélete a 18–19. században*. Szeged, Pólay Elemér Alapítvány, 2010. 119–133. pp.
- ZSOLDOS ATTILA: *A megye intézménye a 14. sz. második felében*. In: KRISTÓ GYULA (szerk.): *Korai magyar történeti lexikon (9-14. század)*. Akadémiai Kiadó. Budapest, 1994. 488–489. pp.
- Országos Széchényi Könyvtár, Kézirattár Fond 2/395. Ereký István szerződés Franklin Társulattal, Budapest, 1902. augusztus 23.
- Országos Széchényi Könyvtár, Kézirattár Fond 7/649. Levelezés Szekfű Gyulával, Ereký István 1927–1935. Bp. 1935. május 9. 26.
- Magyar Tudományos Akadémia Kézirattára Ms. 4811/131-196. – Ereký István levelei Concha Gyózához, 1907–1914 közt.